

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск VI

УМАНЬ
2020

УДК 74.03 (063)
В 80

*Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол №10 від 16 квітня 2020 року)*

Головний редактор: Демченко І. І.

Редакційна колегія: Лемешук М. А., Білан В. А., Калиновська І. С.,
Чередник А. А.

Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

В 80 **Вісник** Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (10-11 квітня 2020 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.] – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020 р. – Вип. VI. – 223 с.

УДК 74.03 (063)

© Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

1.	<i>Демченко І. І.</i>	Фундаменталізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах освітньої інклюзії	10
2.	<i>Кульбіда С. В.</i>	Про українську жестову мову	14
3.	<i>Супрун Д. М.</i>	Духовна та інклюзивна педагогіка в контексті взаємозбагачення	18
4.	<i>Абдуллаєв С. С.</i>	Научный эксперимент как метод выявления мотивации занятия физическим воспитанием студентов в современном этапе развития общества	21
5.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Бровченко А.</i>	Основи психологічного та сенсорного розвитку дошкільників із мовленнєвими порушеннями	26
6.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Куликова Л.</i>	Психофізіологічна готовність розумово відсталих школярів до навчання в школі	29
7.	<i>Бистранівська О. С.</i>	Зарубіжний досвід організації логопедичної допомоги	31
8.	<i>Добрянська Я.</i>	Допомога дітям з аутизмом в Україні та зарубіжних країнах	33
9.	<i>Іванова С. Л.</i>	Формування шанобливого ставлення до дорослих у дітей дошкільного віку засобами казкотерапії	35
10.	<i>Калиновська І. С.</i>	Психологічна готовність майбутніх практичних психологів до виконання професійних обов'язків	38
11.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Рибаконь О. А.</i>	Діагностика обдарованості з точки зору інклюзивного підходу	41
12.	<i>Котлова Л. О.</i> <i>Тичина І. М.</i>	Теоретичні основи інклюзивної освіти в сучасних умовах	45
13.	<i>Куцоланська А. М.</i>	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти	46
14.	<i>Литвин Т. Ю.</i> <i>П'ясецька Н. А.</i>	Формування емоційного реагування у дошкільників з порушеннями у розвитку	49
15.	<i>Любченко І. І.</i> <i>Борійчук Я. В.</i>	Актуальні проблеми розвитку інклюзивної освіти в Україні	52
16.	<i>Панчук Є. С.</i>	Особливості прояву та засоби формування моральної самосвідомості розумово відсталих підлітків	54

17.	<i>Підлипняк І. Ю.</i>	Особливості логіко-математичного розвитку дітей з вадами мовлення	56
18.	<i>Русол Н. Ф.</i>	Формування інтелектуальних здібностей молодших школярів невід'ємний процес від творчого розвитку особистості у процесі гри	60
19.	<i>Рябошанка О. В.</i>	Застосування педагогічної спадщини В. Сухомлинського у роботі із дітьми з мовленнєвими порушеннями	62
20.	<i>Троян С. О.</i>	Можливості інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці інклюзивного навчання	64
21.	<i>Щур Ю. Б.</i>	Сучасні тенденції та модернізація розвитку інклюзивної освіти в умовах ЗДО та ЗЗСО	68

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.	<i>Кобильченко В. В.</i> <i>Омельченко І. М.</i>	Теоретико-методологічна криза концептуальної бази спеціальної психології	71
2.	<i>Косович О. В.</i>	Соціально-педагогічні аспекти інклюзивного освітнього процесу	74
3.	<i>Арляпова Н. М.</i>	Дидактичні ігри, як засіб сенсорного виховання розумово-відсталих дошкільників	78
4.	<i>Бабій І. В.</i>	Ізотерапія у роботі гувернера-дефектолога	80
5.	<i>Білан В. А.</i>	Проблеми сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами	82
6.	<i>Голуб Н. П.</i> <i>Семенчук І. Б.</i>	Використання прийомів мнемотехніки у мовленнєвому розвитку дітей старшого дошкільного віку	84
7.	<i>Гоцар Д. В.</i>	Особливості міжособистісних стосунків у сім'ях дітей з інтелектуальними порушеннями	87
8.	<i>Дука Т. М.</i>	Інклюзивна освіта – крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту	89
9.	<i>Калашник С. В.</i>	Кінезіологічне тейпування для дітей з порушенням опорно-рухового апарату (ОРА)	92

10.	<i>Кирилюк О. Г.</i>	Особливість казкотерапії як засобу корекції у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра (РАС)	94
11.	<i>Колісник Л. В.</i>	Технологія індивідуальної корекційної роботи з агресивними дітьми і підлітками	95
12.	<i>Колісник Л. В. Бондаренко К. Р.</i>	Вплив дельфінотерапії на розвиток та здоров'я сонячних дітей	100
13.	<i>Лісогурська Т. І.</i>	Формування політики раннього втручання, як комплексної система послуг	103
14.	<i>Мельникова О. М.</i>	Медіація як превентивний засіб вирішення конфліктних ситуацій в інклюзивному середовищі закладу освіти	106
15.	<i>Мельник В. Я. Чередник А. А.</i>	Формування соціально-побутових навичок у дітей з розумовою відсталістю	108
16.	<i>Нестройна О. О. Чередник А. А.</i>	Фізична реабілітація дітей з вадами розумового розвитку в умовах інклюзивного навчання	110
17.	<i>Семчук Б. І.</i>	Підготовка майбутніх вихователів дошкільної освіти в сучасному інформаційному суспільстві	113
18.	<i>Чередник А. А.</i>	Підготовки майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів з психофізичними порушеннями	116
19.	<i>Чернишова О. В.</i>	Моделювання як метод спільної навчальної діяльності вчителя і дітей з особливими освітніми потребами	118
20.	<i>Шевченко-Запаренко О. С.</i>	Духовна культура як складова сучасної системи виховання студентів університету	121

**Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕГРОВАНОМУ ТА
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

1.	<i>Іщенко Л. В.</i>	Педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з вадами мови	123
2.	<i>Бегас Л. Д. Головка А. Ю.</i>	Застосування ритмічної виразності із заїкуватими дітьми молодшого шкільного віку	125

3.	<i>Гинга С. І.</i>	Особливості процесу формування самостійності учнів початкових класів шкіл-інтернатів	127
4.	<i>Головіна І. В.</i>	Особливості проектної діяльності в роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	129
5.	<i>Карнаух Л. П.</i>	Особливості формування пізнавальних процесів і самооцінки дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	132
6.	<i>Козлова В. А.</i>	Формування моральних стосунків молодших школярів в інклюзивному освітньому просторі	134
7.	<i>Колісник О. В. Лемещук М. А.</i>	Розвиваючі ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	139
8.	<i>Кравчук Н. П.</i>	Психологічні аспекти виникнення та подолання бар'єрів спілкування	141
9.	<i>Лемещук М. А.</i>	Гра, як основий вид навчальної діяльності дітей з загальним недорозвиненням мовлення	144
10.	<i>Лук'яненко Д. О. Лемещук М. А.</i>	Особливості виховання дітей з порушеннями мовлення у сім'ї	147
11.	<i>Любченко І. І. Мудрак А. А. Шклярук С. М.</i>	Предмет і завдання корекційної педагогіки, та її зв'язок з іншими науками.	150
12.	<i>Малинович Л. М.</i>	Сучасні виклики щодо забезпечення ефективної профорієнтації осіб з порушеннями слуху	152
13.	<i>Музика Л. А.</i>	Профілактика порушень мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку	154
14.	<i>Цехмейстер Г. В. Лемещук М. А.</i>	Особливості ігрової діяльності дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	156
15.	<i>Черненко Л.</i>	Роль дрібної моторики рук в розвитку дитини з особливими потребами	158
16.	<i>Черніченко Л. А.</i>	Особливості психологічної готовності у професійній підготовці фахівців	160
17.	<i>Чухнюк О. В.</i>	Сім'я та її вплив на формування особливості дітей дошкільного віку	163
18.	<i>Ясніцька М. В.</i>	Призначення лікувальної фізкультури в житті дітей з порушенням опорно-рухового апарату в умовах інклюзивно-ресурсного центру	164

**Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

1. *Малишевська І. А.* Гуманістичні засади професійної співпраці в умовах інклюзивної освіти 167
2. *Авраменко О. О.* Особливості виховного впливу на особистість дітей із синдромом раннього дитячого аутизму 169
3. *Бевзюк М. С.* Визначення педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів початкової школи до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання 171
4. *Гончаренко А. М.*
Дятленко Н. М. Інклюзивні групи закладів дошкільної освіти очима вихователів 174
5. *Дудник Н. А.* Аспекти інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти 178
6. *Журавко Т. В.* Розвиток пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами (дітей із затримкою психічного розвитку), засобами використання нетрадиційних технік малювання 182
7. *Каліневич М. А.* Роль асистента вчителя в педагогічному супроводі дитини з особливими освітніми потребами 184
8. *Куций В. В.* Наукові підходи багатовимірності поняття здоров'я 186
9. *Левицький В. Е.* Окремі аспекти виникнення зв'язку між темпераментом та шкільною адаптацією учнів молодшого шкільного віку 189
10. *Лінейко В. Ф.* Формування мовленевих компетентностей в учнів зі спеціальними потребами на уроках історії 192
11. *Мельник В. Я.* Використання інформаційно-комунікаційних технологій в роботі вчителя-логопеда 194
12. *Портницька Н. Ф.*
Загурська І. С.
Тичина І. М. Сприймання дітей з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками: теоретичний огляд 197

13.	<i>Сендик В. Р.</i>	Фахова консультативна допомога батькам, які виховують дітей з інвалідністю в умовах Нової української школи	201
14.	<i>Смовженко Л. Г.</i>	Основні види контролю при навчанні іноземним мовам у ЗВО	203
15.	<i>Смолянко Ю. М.</i>	Підготовка майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти	209
16.	<i>Томчук С. С.</i>	Проблематика інклюзивної освіти в умовах опорного закладу	211
17.	<i>Трофайла Н. Д.</i>	Проблеми інклюзивної освіти в умовах сучасної школи	213
18.	<i>Хрипун Д. М. Антонова А. О.</i>	Формування усного мовлення у дітей з порушеннями слуху у процесі гри	215
19.	<i>Хрипун Д. М. Ляшенко О. Є.</i>	Розвиток мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою казкотерапії	217
20.	<i>Хрипун Д. М. Макарова Л. С.</i>	Використання мнемотехніки у корекційній роботі з дітьми з загальним недорозвитком мовлення	219
21.	<i>Хрипун Д. М. Чеботар О. В.</i>	Особливості корекції мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення за допомогою гри	221

Дудник Н. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У всьому світі інклюзія має велике значення та становить соціальну цінність. Найбільш суттєві зміни відбуваються у ставленні держави і суспільства до дітей з особливими освітніми потребами. Інтеграція дітей з особливими потребами в заклади дошкільної освіти - це новий етап розвитку системи інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта захищає права людини і є пріоритетом в Україні, де створюються нові нормативні акти, які регулюють інклюзивні процеси в освіті і суспільстві.

Законом України «Про дошкільну освіту» затверджено державні гарантії у здобутті дошкільної освіти зокрема, дітьми з особливими потребами: функціонування закладів дошкільної освіти різних типів, у яких дітям від народження до шести-семи (восьми) років незалежно від стану здоров'я забезпечується догляд, медико-соціальний захист, розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. Закон гарантує, що органи виконавчої влади приводять у відповідність до потреб населення в регіонах мережу навчальних закладів різних типів з тим, щоб зробити їх доступними для дітей з особливими освітніми потребами [1,2,8,9].

Проблеми актуальності й необхідності інтеграції та адаптації дітей з особливостями розвитку в сучасному освітньому середовищі знайшли своє відображення в дослідженнях вітчизняних (В. І. Бондар, С. П. Єфімова, Т. Д. Ілляшенко, В. В. Засенко, В. М. Синьов, В. В. Тарасун, О. П. Хохліна та ін.) і зарубіжних (Д. Барбер, Т. Бут, Ч. Веббер, Т. Дорман, Т. Міттлер, К. Стаффорд, Д. Харві та ін.) науковців. Зокрема, В. І. Бондар підкреслює, що інклюзивна освіта – це спільне перебування й навчання осіб, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку, з їхніми здоровими однолітками. Це процес розвитку загальної освіти, який має на увазі доступність освіти для всіх, зокрема, й дітей з особливими потребами [12].

На думку науковців, саме інклюзивна освіта, дає можливість забезпечити рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей пізнавальної діяльності дітей особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта – перший крок до визнання ціннісної значимості і поваги до особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя у суспільстві [13].

Слушною з цього приводу є думка А. Карпушенко, що інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема

дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу [6].

З цього приводу Е. Данілавічюте висловив таку переконливу думку: інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісного навчання шляхом організації діяльності в освітніх установах на основі застосування особистісно - орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей. Визначення оптимальних шляхів і засобів впровадження інклюзивної освіти базується на основі відповідного нормативно-правового, навчально-методичного, кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення [4, 27].

Інклюзивна освіта – це формування загальної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожної дитини, що, у свою чергу, забезпечує кращу якість освіти для всіх дітей. Включення дошкільників, які потребують корекції розвитку, передбачає забезпечення для них спеціального освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини та створило б цілком відповідні умови й можливості для отримання нею освіти в межах спеціальних освітніх стандартів, лікування та оздоровлення, виховання та навчання, корекції розвитку, ранньої соціалізації.

Отже, інклюзивна освіта в закладі дошкільної освіти є провідним мікрофактором соціалізації дитини. Саме під впливом соціума у дитини формуються перші уявлення про суспільну дійсність, забезпечується фізичний, духовний, розумовий, соціальний та емоційний розвиток.

Усвідомлюємо, що сьогоденні напрями інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами в умовах перетворень в освіті вимагають інноваційного насичення професійної обізнаності учасників освітнього процесу, здатних дієво використовувати теоретичні знання на практиці, динамічно впроваджувати нові методики в умовах інклюзивного середовища.

Діти з особливими освітніми потребами потребують підтримки, а зокрема психолого-педагогічного супроводу з боку фахівців. Психолого-педагогічний супровід команди у закладі дошкільної освіти становить собою комплекс завдань та заходів, які визначаються в закладах дошкільної освіти для забезпечення ефективних процесів соціалізації, навчання та виховання дітей.

Під психолого-педагогічним супроводом дітей з особливими освітніми потребами в навчально-виховних закладах А. Обухівська та ін.. розуміють вивчення особистісного потенціалу [8].

На їхню думку можна виділити такі особливості а саме: 1) співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми, розвитку когнітивної сфери, сформованості мотивації до навчання; 2) особливості емоційно-вольової сфери; індивідуально-характерологічні особливості, їх творчий та інтелектуальний розвиток через залучення всіх учасників навчально-виховного процесу (батьків, педагогів, дітей) до реалізації запланованих дій щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання; 3) соціалізація та адаптація; 4) професійна орієнтація дітей з особливими потребами.

На думку В. Кобильченко, психолого-педагогічний супровід з позицій інтегративної парадигми як інтегративну технологію яка містить у собі два ключових компоненти: педагогічну підтримку дитини на певному етапі її розвитку й психологічну допомогу їй та її найближчому оточенню (дорослим суб'єктам супроводу) у подоланні особистісних та міжособистісних проблем і труднощів, які виникають на цьому шляху [7].

За визначенням, яке дається у «Положенні про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти», психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, яка включає в себе надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

Відповідно до висновку та рекомендацій інклюзивного центру, Команда супроводу із обов'язковим залученням батьків дитини, або осіб, які їх замінюють, розробляють індивідуальну програму розвитку дитини на основі програм, у тому числі спеціальних, рекомендованих МОН України для дошкільних навчальних закладів, з відповідною їх адаптацією до особливих потреб дитини і затверджується керівником дошкільного навчального закладу. З метою її коригування та доповнення, індивідуальна програма переглядається щоквартально та здійснюється відповідний супровід цих дітей.

У процесі розв'язання мети визначаються основні завдання та принципи психолого-педагогічного супроводу в системі інклюзивної освіти:

- створити для дитини емоційно сприятливий мікроклімат у групі під час спілкування з дітьми та педагогічним персоналом;
- вивчати індивідуальні особливості розвитку дітей у єдності інтелектуальної, емоційної та поведінкової сфер їхнього прояву;
- надавати допомогу дітям, які мають особливі освітні потреби;
- своєчасно проводити ранню діагностику і корекцію порушень розвитку;
- підвищувати психологічну компетентність вихователів, батьків із питань виховання і розвитку дитини.

Основними принципами є:

- пріоритет інтересів і потреб дітей;
- безперервність супроводу;
- мультидисциплінарність.

Слід зазначити, що метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту, їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №88 від 14.02.2017р. «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами», індивідуальних програм розвитку дітей з особливими освітніми потребами та з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту, їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство заклад дошкільної освіти з психолого – педагогічною командою забезпечувати

обов'язкову корекційну складову освітнього процесу шляхом виділення необхідних корекційних годин за потребами кожної нозології дітей: організуються корекційно-розвиткові заняття з учителем-дефектологом, вчителем-логопедом, практичним психологом, заняття з ритміки, заняття соціально-побутового орієнтування.

Відомо, що сім'я для дитини є першим і головним соціальним інститутом. Однак батьки не завжди достатньо обізнані з особливостями та потенційними можливостями дітей, не уявляють способів взаємодії з ними, не спроможні вчасно надати їм корекційну допомогу. Залучення батьків до роботи в команді, забезпечить їх інформування про потенційні можливості дитини, динаміку її розвитку та врегулює низку суперечливих питань, які можуть виникати між батьками та педагогами в освітньому процесі.

Отже, фундаментальна трансформація освітнього процесу й усіх його учасників має велике соціальне значення із формування свідомого толерантного ставлення до впровадження інклюзивної освіти й подолання людьми негативних стандартів щодо людей з особливими потребами та полягає в тому, що одним воно дає можливість жити повноцінним життям у суспільстві, а іншим – не сприймати ці особливості упереджено.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник Богущ А. М., Беленька Г. В., Богиніч О. Л. [та ін.]. – К. : Видавництво, 2012. – Богущ А. М., дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук ; авт. кол.:
2. Гриневич Л.М. 4 роки впровадження інклюзії URL: <https://mon.gov.ua/ua/news> (Дата звернення: 29.01.2019).
3. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 287 с.
4. Ервін Е., Кугельмас Д. Підготовка вчителів і вихователів до роботи в інклюзивних класах та групах. К. : Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2000. 203 с.
5. Карпушенко А. В. Організація інклюзивної освіти в загальноосвітньому навчальному закладі: підручник / А.В. Карпушенко. – Канів, 2013. – 8с.
6. Кобильченко В. В. Теоретико-методичні засади психологічного супроводу підлітків з глибокими порушеннями : автореф. дис. ... докт. психол. наук : 19.00.08. К., 2010. 40 с.
7. Обуховська А., Ілляшенко Т., Жук Т. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. – К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2012. – С. 14-16.
8. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.91. N 876-ХІІ (876-12). Відомості Верховної Ради. 1991. № 2. С. 252–258.
9. Про охорону дитинства. Закон України від 07.03.2001. № 3109-III Відомості Верховної Ради. 2001. № 30. С. 142 – 150.

10. Про реабілітацію інвалідів в Україні. Закон України від 20.12.2005. N 3235-IV (3235-15). Відомості Верховної Ради. 2006. № 2–3. С. 36–42.
11. Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник / АПН України. Інститут спеціальної педагогіки. Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка / В. І. Бондар (голов. ред.). – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
12. <http://doshkilla.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>.

Журавко Т. В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ), ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Дошкільне дитинство – період найбільш інтенсивного формування пізнавальної діяльності й особистості в цілому. Якщо інтелектуальний та емоційний потенціал дитини не отримує належного розвитку в дошкільному віці, то згодом його не вдається реалізувати повною мірою. Передусім, це стосується дітей із особливими освітніми потребами, зокрема, дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР).

Видатні педагоги і психологи (Т. А. Власова, Т. Д. Ілляшенко, К. С. Лебединська, В. І. Лубовський, І. Ф. Марковська) відзначають, що у дітей із затримкою психічного розвитку в більшості випадків буває порушене сприйняття, увага, мислення, пам'ять, мовлення. Також спостерігаються відхилення в розвитку рухової сфери, порушення довільної регуляції рухів, недостатня чіткість і координованість мимовільних рухів, труднощі переключення і автоматизації. Найбільш страждає у дітей названої категорії моторика кисті і пальців рук. Дослідженнями вчених (М. Кольцова, Є. Ісеніна, Л. Антакова-Фоміна) був доведений зв'язок інтелектуального розвитку і пальцевої моторики. Рівень розвитку мовлення дітей також залежить від ступеня сформованості тонких рухів рук [1].

Для розвитку рухів руки дітей в масових закладах дошкільної освіти використовують традиційні форми роботи: малювання, ліплення, штриховка, тощо. Зрозуміло, що для навчання дітей із затримкою психічного розвитку ці техніки малювання є складними. Тому в роботі з такими дітками ефективніше буде застосовувати саме нетрадиційні техніки зображення. Користь нетрадиційного малювання полягає в можливості здійснення індивідуального підходу до дітей, врахування їхніх бажань. Також, все незвичне привертає увагу, змушує дивуватися, викликає запитання, тобто пізнавальний інтерес. Діти із ЗПР часто копіюють зразок, наданий їм в традиційній техніці малювання, а нетрадиційні техніки зображення не дозволяють цього зробити, тому що замість зразка педагог показує тільки спосіб дії з нетрадиційними